

curier

economic legislativ

COMISIILE DE JUDECATĂ—COMPETENȚA ȘI PROCEDURA DE SOLUȚIONARE A LITIGIILOR DE MUNCĂ

1. COMPETENȚA

1.1.) **Caracterul competenței.** Competența materială și teritorială a comisiilor de judecată are caracter imperativ. Prin urmare, incompetența poate fi invocată de orice parte, de procuror sau din oficiu, în tot cursul soluționării litigiului de muncă. Așa cum s-a spus, competența comisiilor de judecată nu poate fi o problemă a părților, guvernată de principiul disponibilității (Sanda Ghimpu și colectiv, op. cit., vol. III, p. 463). Chiar în ceea ce privește competența teritorială, pe care unii autori, rămași izolați în opinia lor, o consideră relativă (Ioan Bohotici, Adrian Man, notă critică la dec. civ. a Trib., jud. Sălaj R.D.D. nr. 2/1981), instanța supremă a considerat că locul de muncă din subunitate (nu sediul unității cu personalitate juridică) determină competența nu numai a comisiei de judecată, ci și a judecătorei (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1207/1970), iar dacă în subunitate nu există comisie de judecată, competența revine comisiei de pe lângă consiliul popular în a cărui rază teritorială își are sediul subunitatea (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 294/1976). Prin urmare, prevederile art. 5 Cod pr. civ., potrivit cărora competența instanței judecătorești este determinată de domiciliul (sediul) pârțului și, în condițiile legii, a reclamantului, nu-și găsesc aplicare în fața organelor de jurisdicție a muncii.

1.2. **Plenitudinea de competență a comisiei de judecată.** Astfel cum rezultă din prevederile art. 173 alin. 2 lit. c, din Codul muncii, comisiile de judecată se bucură de plenitudine de competență în materia litigiilor de muncă. Ele vor soluționa orice asemenea litigiu ce nu este dat printr-o dispoziție expresă a legii în competența instanțelor judecătorești sau a altor organe.

Prevederile legale care stabilesc competența comisiilor de judecată în materie de jurisdicție a muncii sunt cuprinse în art. 13 din Legea nr. 59/1968 și în art. 173 alin. 2 din Codul muncii. Din coroborarea acestora rezultă că sînt de competența comisiilor de judecată din unitățile socialiste de

stat litigiile de muncă al căror obiect nu depășește valoarea de 5 000 lei sau este neevaluabil în bani și care se referă la :

- încheierea și executarea contractului de muncă ;
- pretenții cu privire la drepturi în legătură cu desfacerea contractului de muncă sau reintegrarea în muncă în cazul în care nu se contestă temeinicia și legalitatea acestor măsuri ;
- orice alte litigii de muncă ce nu sînt date, printr-o dispoziție expresă de lege, în competența organelor judecătorești ori a altor organe.

În concret :

— litigiile al căror obiect este neevaluabil în bani se soluționează de către comisia de judecată în cazul în care ele nu sînt date printr-o dispoziție expresă în competența altor organe, hotărîrea acesteia putînd fi atacată la judecătoreie (Plen. Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 9/1969, pct. 1) ;

— litigiile evaluabile în bani, atunci cînd cuantumul pretențiilor poate fi stabilit de la început, sînt de competența comisiei de judecată dacă valoarea lor este pînă la 5 000 lei, respectiv a judecătorei, dacă depășește această sumă. De exemplu, solicitarea unei sume cuvenite în cazul prestării muncii în acord global (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 498/1978) ; cînd s-a adus atingerea unor drepturi pe care Legea nr. 5/1974 le consideră cîștigate, de pildă revenirea a-supra gradației sau treptei legal acordate, ori se modifică retribuția tarifară stabilită la încheierea contractului de muncă (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1138/1974, nr. 132/1978, nr. 510/1080) ;

— litigiile evaluabile în bani — atunci cînd cuantumul pretențiilor nu poate fi stabilit de la început întrucît nu este în strînsă legătură cu durata nedeterminată a contractului de muncă — competența revine comisiei de judecată, hotărîrea acesteia putînd fi atacată la judecătoreie (Plen. Trib. Suprem dec. de îndrumare nr. 9/1976, pct. 1). Mențio-

Supliment la

nr. 12 1984

Revista
ECONOMICA

năm că potrivit opiniei unor autori (Sandu Ghimpu și colectiv, op. cit., vol. III, pp. 39—40, care formulează critica împotriva acestor îndrumări ale Plenului Tribunalului Suprem), în asemenea cazuri, adică atunci când obiectul litigiului este evaluabil în bani însă valoarea pretențiilor nu poate fi stabilită de la început, competența ar reveni judecătorei și nu comisiei de judecată, întrucît pe de o parte pretențiile sînt legate de durata neterminată a contractului de muncă, iar pe de altă parte, deoarece din întreaga economie a Legii nr. 59/1968 și a Codului muncii rezultă că litigiile cele mai importante sînt date în competența judecătorei în primă instanță.

1.3. Criterii pentru determinarea competenței în funcție de valoarea litigiului. După cum s-a văzut, un element eventual în determinarea și delimitarea competenței materiale între comisia de judecată și judecătoreie este valoarea litigiului. Practica instanțelor judecătorești și în primul rînd a Tribunalului Suprem, precum și literatura de specialitate au configurat o serie de elemente și criterii pentru determinarea valorii obiectului litigiului de muncă și în funcție de acesta delimitarea competenței. Astfel :

— în cazul în care prejudiciul a fost cauzat printr-un fapt unic, dar imputabil mai multor persoane, se ia în considerare cuantumul total al pagubei și nu suma imputată în parte fiecărui autor al pagubei. Plenul Tribunalului Suprem, prin dec. de îndrumare nr. 3/1977, a decis că dacă valoarea prejudiciului total depășește 5 000 lei, competența revine judecătorei, chiar dacă suma imputată fiecărei persoane nu ajunge la acest cuantum ;

— dacă prejudiciul a fost provocat de fapte complet distincte și nu e datorat unui fapt unic, se ia în considerare valoarea pagubei cauzate separat de fiecare faptă, iar competența se determină în funcție de valoarea fiecărei pagube (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1692/1977 și nr. 1784/1980). S-a decis că în astfel de împrejurări nu interesează dacă s-a emis o singură decizie de imputare — ceea ce nu este recomandabil — sau mai multe (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1727/1979) ; singurul element determinant îl constituie împrejurarea dacă paguba a fost provocată printr-un fapt unic sau a fost cauzată de mai multe fapte distincte. Pentru considerentele ce le vom arăta în continuare, este util și în interesul unei mai ușoare determinări a competenței materiale de a nu se stabili răspunderea materială prin una și aceeași decizie de imputare pentru mai multe prejudicii provenite din cauze diferite, adică din fapte culpabile diferite, deoarece reunirea arbitrară a mai multor prejudicii, care nu depășesc fiecare în parte suma de 5 000 lei, conduce la eludarea dispozițiilor de ordine publică referitoare la competența materială a organelor de jurisdicție (în acest sens Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1020/1971). Pentru a exemplifica și a face mai lesne de înțeles cele de mai sus arătăm că atunci cînd s-au acordat sume necuvenite, contestatorii obligați să le restituie se vor adresa fiecărui organ competent în raport de retribuție care, fiind necuvenită, i s-a imputat, deoarece nu se poate pune problema unui fapt unic. Dacă însă aprobarea acestor sume s-a făcut printr-un act unic (de pildă hotărîrea organului de conducere al unității), prejudiciul luat în considerare la stabilirea competenței organului de jurisdicție este totalul sumelor plătite necuvenit și deci atît contestațiile privind răs-

punderea materială cît și cele referitoare la obligația de restituire se impun a fi soluționate de același organ de jurisdicție ;

— obiectul litigiului nu se confundă cu capetele de cerere, cînd ele nu sînt de aceeași natură. Dacă însă toate capetele de cerere dintr-o contestație se subsumează aceluiași obiect, valoarea totală a acestuia este esențială în delimitarea competenței. Cînd capetele de cerere se referă la împrejurări diferite (răspundere materială pentru paguba produsă prin fapt culpabil și o obligație de restituire a unor sume primite necuvenit), fiecare trebuie analizat separat sub raportul competenței, fiind posibil ca unul să fie de atributul comisiei de judecată și altul de competența judecătorei, chiar dacă s-a emis o singură decizie de imputare.

2. PROCEDURA

2.1. Sesizarea comisiei — cereri și contestații. În funcție de scopul urmărit de persoana interesată, actul prin care se investește un organ de jurisdicție, denumit în mod generic sesizare, poate reprezenta fie o cerere, fie o contestație.

Sesizarea se materializează într-o cerere atunci cînd partea interesată urmărește valorificarea unor drepturi față de celălalt subiect al raportului juridic de muncă, de regulă acesta fiind unitatea. Drepturile pe care persoana interesată le poate pretinde nu sînt necesarmente numai de natură bănească, deși cererile cu acest obiect sînt cele mai numeroase. Astfel, de pildă, se poate solicita compensarea activității prestate în orele suplimentare cu timp liber corespunzător, potrivit art. 120 Codul muncii, acordarea concediului fără plată, în condițiile legii, a concediului de odihnă suplimentar etc. etc. Așadar, obiectul cererilor îl constituie obligarea unității de a da (în cazul cînd se referă la pretenții bănești) sau de a face ca în cazul exemplelor de mai sus.

În dreptul civil obligația de a face se convertește de regulă într-o obligație de a da, debitorul care refuză a executa obligația inițială putîndu-se elibera prin plata unei sume de bani, în condițiile legii. În dreptul muncii, de regulă, obligațiile nu se pot converti, nu se pot transforma dintr-o obligație de a face în obligația de a da, ele trebuind a fi executate în natură. Exemplele de mai sus sînt concludente în acest sens. Totuși, sînt și cazuri de excepție, prevăzute expres de lege, care derogă de la acest principiu. Astfel, în cazul în care o persoană nu a efectuat doi ani consecutivi concediul de odihnă la care avea dreptul, ea este îndreptățită a primi o despăgubire echivalentă cu indemnizația pentru concediul nefolosit (art. 15 alin. 2 și art. 19 alin. 4 L. nr. 26/1967).

Prin contestație, persoana încadrată urmărește desființarea unei măsuri, a unei hotărîri sau decizii luate de organele unității. Nu interesează — în cazul de față — dacă măsura sau decizia a fost luată de organele unității în cadrul competenței lor legale sau cu depășirea atribuțiilor. Așadar, contestația nu urmărește valorificarea unor drepturi și respectarea lor atunci cînd sînt încălcate sau nerecunoscute.

2.2. Natura juridică a sesizărilor. Efecte. Cererea prin care este sesizat organul de jurisdicție de către partea interesată, avînd ca scop valorificarea unor pretenții, prezîn-

tă toate caracteristicile unei acțiuni (a unei cereri de chemare în judecată). Mai exact spus, o acțiune în realizarea dreptului.

Contestația — cea de-a doua formă sub care se prezintă sesizarea — este caracterizată de majoritatea autorilor ca o acțiune în anularea unor măsuri, acte sau decizii luate de unitate, ca parte în raportul juridic de muncă, indiferent de natura acestora (decizia de imputare sau alt act de drept al muncii). Cităm în acest sens: Sanda Ghimpu și colectiv, op. cit., vol. III, p. 223; Ioan Leș: Sesizarea comisiilor de judecată în litigiile de muncă, Revista economică, Supliment nr. 7/1982. Practica instanței supreme este în același sens (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 2969/1974 și nr. 949/1979). Din punct de vedere procedural, contestația este o cerere introductivă având aceeași importanță și producând aceleași efecte ca cererea de chemare în judecată din dreptul procesual civil (D. Radu: Competența și procedura de soluționare a litigiilor de muncă de către instanțele judecătorești, p. 120, Universitatea Iași, 1978).

Sesizarea dă naștere următoarelor efecte:

— investeste organul de jurisdicție cu soluționarea pricinii;

— organul de jurisdicție se va pronunța numai asupra pretențiilor formulate prin cerere sau cuprinse în contestație, atribuțiile sale fiind limitate de principiul disponibilității, neputându-se pronunța asupra unor capete neformulate și nici nu poate acorda mai mult decât s-a cerut;

— întrerupe prescripția.

Vom aduce precizări și lămuriri cu privire la fiecare din efectele sesizării.

Sesizarea investeste comisia — și în genere orice organ cu atribuții de jurisdicție a muncii — cu o pretenție sau o contestație asupra căreia organul de jurisdicție trebuie să se pronunțe cu respectarea regulilor specifice procedurii contencioare, dat fiind că actul investitor declanșează un litigiu. Sesizarea determină cadrul procesual, obiectul judecării fiind indicat și stabilit de partea interesată. Întrucât activitatea organului de jurisdicție este dominată de principiul disponibilității, potrivit căreia cadrul procesual este definit și delimitat de reclamant prin acțiune, nici comisia și nici judecătoria nu pot extinde obiectul litigiului și nu pot efectua acte sau activități ce depășesc atribuțiile cu caracter jurisdicțional. O serie de exemple vor face mai clare și de un vădit interes practic cele de mai sus. În cazurile de răspundere materială colectivă pentru pagubele din gestiuni sau de răspundere materială conjunctă, când organul de jurisdicție a muncii (comisia de judecată sau judecătoria) este sesizat cu contestațiile persoanelor încadrate în muncă, acesta nu poate să stabilească o altă împărțire a despăgubirilor între coautorii prejudiciului decât cea făcută de unitate prin decizia de imputare. Comisia de judecată sau judecătoria sesizate, ca prim organ de jurisdicție a muncii, cu cererea fiecărui datornic, de a anula decizia de imputare sau de a reduce suma care a fost stabilită prin decizie în sarcina sa, nu vor putea obliga pe vreunul din reclamanți la plata unei sume mai mari decât cea fixată de unitate prin decizia de imputare contestată de cel în cauză. Aceasta datorită regulii că nu se poate judeca altceva decât ceea ce s-a cerut în acțiune (extra petita). O soluție contrară poate fi dată numai prin nesocotirea totală a obiectului litigiului. Când problema stabilirii

unei noi repartizări a despăgubirilor stabilite de unitate prin decizia de imputare se pune în fața organelor de control jurisdicțional, în urma formulării unei căi de atac, principiul că prin hotărâre nu se poate acorda mai mult decât s-a cerut prin acțiune își păstrează pe deplin valabilitatea. În plus, în această situație, imposibilitatea organului de jurisdicție de a proceda la redistribuirea despăgubirilor și obligarea unor contestatori la sume mai mari este determinată și de un alt principiu de bază al dreptului procesual și anume că în propria ei cale de atac nu se poate crea părții o situație mai rea decât aceea decurgând din hotărârea atacată. Regula non reformativ in pejus este aplicabilă și în procesul civil. (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1010/1956 și nr. 832/1962).

Cu privire la efectul întreruptiv de prescripție al actului de sesizare arătăm că:

— acest efect se produce și atunci când sesizarea este formulată în fața unei comisii de judecată necompetente sau unui alt organ care are atribuții jurisdicționale, dacă rezultă neîndoios că partea solicită soluționarea unui litigiu (Trib. jud. Tulcea, dec. civ. nr. 183/1975), cazuri în care cererea va fi remisă comisiei competente);

— cererea adresată unui organ al administrației, fără atribuții de jurisdicție, nu întrerupe prescripția, deoarece un asemenea act nu echivalează cu o cerere de chemare în judecată. Practica judiciară a fost constantă în acest sens (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 788/1979, nr. 1438/1978).

2.3. Persoanele care pot sesiza comisia. În principiu, comisiile de judecată investite cu atribuții de a soluționa litigiile de muncă sînt sesizate de persoane fizice și prin excepție, în cazuri anumite, și de unitățile socialiste.

Persoanele fizice care sesizează comisia de judecată sînt, de regulă, încadrate în muncă în unitatea respectivă. Sînt însă și situații când persoana care sesizează comisia nu este titulara unui contract de muncă încheiat cu unitatea respectivă, ci cu o altă unitate, sau poate avea chiar calitatea de terță persoană. Astfel:

— persoana detașată, dacă printr-o faptă ilicită provoacă pagube și se emite decizia de imputare împotriva sa de către unitatea păgubită, va sesiza comisia de judecată din unitatea unde lucrează ca detașat și nu pe aceea constituită în unitatea cu care are încheiat contractul de muncă (Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 1/1976, pct. 12);

— moștenitorii unei persoane încadrate în muncă, împotriva cărora se emiseșe o decizie de imputare, care însă nu a fost comunicată, pot sesiza comisia de judecată sau judecătoria, în raport de valoarea pagubelor, după ce li se comunică decizia respectivă (Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 1/1976, pct. 14);

— dacă o pagubă a fost descoperită după încetarea contractului de muncă al autorului cu unitatea păgubită, aceasta este în drept să emită decizia de imputare, litigiul de muncă fiind de competența comisiei de judecată constituită pe lângă organele de conducere ale respectivei unități, deși contestatorul nu se mai află în raporturi de muncă cu aceasta (Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 1/1976, pct. 13).

În general însă, majoritatea celor ce sesizează comisia de judecată se află în raporturi de muncă în baza unui con-

tract de muncă pe durată nedeterminată sau determinată, cu unitatea parte în litigiu.

Persoana încadrată în muncă are dreptul a sesiza comisia chiar dacă nu este majoră. Minorul încadrat în muncă (de la vârsta de 14 ani, iar în unitățile industriale de la 15 ani) poate exercita singur drepturile și obligațiile generate de raportul de muncă, deci și sesizarea organului de jurisdicție.

Așa cum am arătat, în covârșitoarea majoritate a cazurilor, organul jurisdicțional este sesizat de persoane fizice, ele fiind de regulă partea interesată la care se referă art. 29 alin. 1 lit. b din Legea nr. 59/1968. Sunt însă și cazuri când organul de jurisdicție a muncii este investit prin cerea unităților socialiste și anume atunci când trebuie să recupereze pagube materiale de la succesorii persoanelor foste încadrate în muncă, autoare a prejudiciului, iar decesul a avut loc înainte de a fi fost emisă decizia de imputare (Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 1/1976, pct. 14).

Unitățile socialiste care au personalitate juridică sînt singurele care sesizează organul de jurisdicție a muncii în nume propriu, astfel cum rezultă din prevederile art. 23 alin. 2, Legea nr. 5/1978, coroborate cu art. 35 Decret nr. 31/1954 și art. 41 Cod pr. civ. Subunitățile organizațiilor socialiste (unități componente cu gestiune economică fără personalitate juridică), chiar dacă au organe proprii de conducere, nu pot figura în nume propriu în proces (Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. X A/1959). În mod corespunzător, pîrte sau intimat în litigiile de muncă pot fi numai unitățile socialiste dotate cu personalitate juridică.

Dreptul de a sesiza organul de jurisdicție poate fi delegat de unitatea cu personalitate juridică (de către conducerea acesteia), conducătorului subunității sau unității componente, potrivit prevederilor art. 85 Legea nr. 5/1978, caz în care acesta angajează unitatea cu personalitate juridică. O asemenea sesizare (prin imputernicire de reprezentare) are rațiune numai în cazurile când în aceste unități sau subunități sînt organizate comisii de judecată. În litigiile de muncă în care figurează subunități (prin delegarea primită de la unitate) toate actele de procedură (cum ar fi citarea, comunicarea hotărîrii etc.) se vor îndeplini la sediul subunității sau unității componente. De la sine înțeles că imputernicirea de reprezentare nu va fi expresă (pentru un anumit litigiu de muncă), ci se va referi la toate actele juridice întreprinse de conducătorul subunității, după cum se desprinde din redactarea art. 85 din Legea nr. 5/1978.

2.4. Actele de procedură ale comisiei de judecată. Legea nr. 59/1968 nu cuprinde prevederi referitoare la actele de procedură ale comisiei de judecată, ceea ce conduce la concluzia că și în această materie se vor aplica în mod corespunzător dispozițiile Cod. pr. civ., în baza prevederilor art. 52, alin. 1 din legea citată.

Potrivit art. 31 alin. 1, coroborat cu art. 1 din lege, la primirea cererii, președintele comisiei sau înlocuitorul său va fixa termenul ședinței și va dispune chemarea părților, iar atunci când este cazul, și chemarea martorilor. De regulă, președintele comisiei sau înlocuitorul său stabilește nu numai ziua, ci și ora judecării, urmărindu-se a nu se afecta programul de lucru al personalului. Dacă reclamantul prezintă cererea personal și este de față la fixarea ter-

menului, el poate lua termenul în cunoștință, astfel cum prevede art. 114 alin. 1 și 2 Cod pr. civ. Termenul luat în cunoștință sau pentru care au fost trimise citațiile nu poate fi preschimbabil decît după citarea din nou a părților și pentru motive temeinice, potrivit celor dispuse de art. 153, alin. 3, Cod pr. civ., prevedere aplicabilă și în litigiile de muncă. Când reclamantul este de față, președintele comisiei sau înlocuitorul său îi poate pune în vedere lipsurile cererii, spre a le întregi înainte de comunicare.

Părțile și martorii pot fi chemați în scris, prin orice mijloace de comunicare, nu numai prin citarea lor conform normelor Cod. pr. civ., singura soluție fiind ca încunoștiințarea lor să fie neîndoielnică. De pildă, în practică, au fost considerate ca mijloace legale de încunoștiințare: primirea adresei de citare de la secretarul tehnic al comisiei, expedierea prin scrisoare recomandată cu adeverință de primire, înmînarea citației prin curierul întreprinderii sau comunicarea prin organele cu atribuții de această natură. S-a decis că în cazul lipsei de la domiciliu a părții, înmînarea citației unui membru al familiei, sub luare de dovadă scrisă, este valabilă. (Trib. jud. Suceava, dec. civ. nr. 196/1981. Întrucît înștiințarea trebuie să fie neîndoielnică, s-a considerat că simpla afișare a citației în unitate sau înmînarea citației altei persoane din unitate spre a o preda părții interesate nu constituie modalități legale.

Comisia centrală constituită în baza art. 60 din Legea nr. 59/1968 a întocmit modele de citații și dovezi de primirea lor (anexele 4 și 5).

Potrivit art. 89 Cod. pr. civ., cu excepția cazului când președintele comisiei sau înlocuitorul său au dispus scurtaarea termenului de judecată, citația trebuie înmînată cu cel puțin 5 zile libere înainte judecării. Pentru calcularea termenului nu se socotește ziua când a început și nici ziua când s-a sfîrșit (în baza art. 101 Cod. pr. civ.). Nerespectarea acestei prevederi atrage nulitatea citării. Președintele completului de judecată va amîna judecarea pricinii ori de cîte ori constată că partea care lipsește nu a fost citată cu respectarea cerințelor prevăzute de lege. Neregularitatea citării se acoperă dacă partea nu a invocat-o la prima zi de înfățișare, dar partea este în drept să ceră amînarea. Nici una din părți nu poate invoca neregularitatea pricinuită prin propriul său fapt (art. 108 Cod. pr. civ.).

Dacă procedura nu a fost îndeplinită conform legii și una sau ambele părți nu sînt prezente, președintele comisiei va suspenda sau amîna pricina la un alt termen, ținînd seama de faptul că litigiul trebuie soluționat în termen de 30 zile de la sesizare. Termenul stabilit de art. 31 alin. ultim are caracterul unui termen de recomandare, astfel că fixarea datei judecării pricinii peste această limită nu este sancționată cu nulitatea.

2.5. Desfășurarea judecării. În scopul realizării unei cît mai depline legalități, comisia de judecată, în calitatea sa de organ obștesc de influențare și jurisdicție, este datoare a-și desfășura întreaga sa activitate sub semnul ordinii de drept. Pentru aceasta trebuie să respecte în mod strict anumite cerințe legale cu privire la: compunere; incompatibilitate, abținere și recuzare; verificarea din oficiu a competenței sale materiale; verificarea îndeplinirii procedurii; calitatea procesuală a părților; respectarea și împlinirea termenelor de prescripție sau decădere.

Nerespectarea acestor cerințe este sancționată uneori în mod expres de lege prin nulitatea hotărârii (în caz de greșită compunere a comisiei, de incompetență materială sau teritorială).

Potrivit art. 32 alin. 1 din Legea nr. 59/1968, „ședințele comisiei de judecată sînt publice”, prevedere care este în concordanță cu principiul dominant în dreptul civil procesual, al publicității dezbaterilor. Dat fiind caracterul obștesc al acestui organ jurisdicțional și influența pe care activitatea și hotărârile sale trebuie să le aibă asupra climatului de ordine, muncă și disciplină din cadrul unităților socialiste, este recomandabil ca judecata înaintea comisiei de judecată să se desfășoare cu participarea cît mai largă a oamenilor muncii, atunci cînd litigiul ce se dezbate impune o asemenea participare.

Fazele pe care le parcurge examinarea litigiului de muncă sînt stabilite de prevederile succinte ale art. 36 din Legea nr. 59/1968, ceea ce are drept consecință întregirea lor cu normele dreptului procesual civil, în măsura în care nu sînt contrarii naturii acestor litigii.

● **Președintele expune conținutul sesizării.** Președintele completului va arăta în mod sintetic conținutul sesizării (cerere sau contestație), adică obiectul acesteia, pretențiile reclamantului și probele invocate. Completul de judecată va avea în vedere că, potrivit prevederilor art. 178 din Codul muncii, suportul probator al temeiniciei și legalității dispoziției sau măsurii luate de unitate constituie o obligație a acesteia.

● **Ascultarea părților și a martorilor.** Dat fiind rolul activ pe care dreptul procesual român îl atribuie tuturor organelor de jurisdicție, potrivit art. 129 și 130 Cod. pr. civ., atît președintele completului cît și ceilalți membri pot pune întrebări părților, pot pune în dezbaterile lor orice fapte sau împrejurări susceptibile de a aduce lămurirea pricinii — chiar dacă ele nu sînt menționate în actul de sesizare. Astfel cum s-a acceptat în mod unanim de literatură de specialitate, este admisibilă formularea interogatoriului scris pentru oricare din părți. Răspunsurile la fiecare întrebare din interogatoriu se vor consemna de președinte și se va semna de către acesta și de parte, nefiind necesară și semnătura secretarului tehnic al comisiei, ținînd seama că și declarațiile martorilor se semnează tot numai de către președintele completului.

Ascultarea martorilor va avea loc fără a fi necesară prestarea prealabilă a jurămîntului lor, astfel cum prevede art. 139 Cod. pr. civ., dată fiind natura de organ obștesc de influențare și jurisdicție a comisiei de judecată. Martorii pot fi audiați și prin comisie rogatorie, la comisia de judecată a unității la care lucrează, ori de către comisia de judecată de pe lîngă comitetul (biroul) executiv al consiliului popular în raza căruia domiciliază (în cazul celor nefincadrați). Prezența martorilor nu poate fi asigurată prin lansarea unor mandate de aducere, deoarece organului obștesc de jurisdicție nu-i este îngăduit a utiliza intervenția ordinii publice. (Plen Trib. Suprem, decizia de îndrumare nr. 10/1979). Este însă posibilă și admisibilă amendarea martorilor care refuză a se prezenta, deși au fost citați legal. Atît părțile cît și comisia de judecată pot pune, din oficiu, întrebări martorilor. Declarațiile martorilor se consemnează în scris și se vor semna de cei în cauză și de președinte.

Dacă cel ce urmează a fi audiat nu poate fi înțeles, va fi pus să scrie răspunsul. Dacă cel obligat să semneze declarația nu vrea sau nu poate să semneze, se va face arătare în procesul verbal întocmit potrivit anexei nr. 9 a Legii nr. 59/1968.

● **Se administrează orice alte dovezi necesare pentru rezolvarea pricinii.** Față de generalitatea textului, s-a considerat că este admisibilă și proba cu expertiza contabilă (și/sau tehnică, în situația în care cercetările, verificările sau informările date de compartimentele de resort din unitate nu sînt suficiente pentru lămurirea pricinii ori cuprind contradicții. Expertizele contabile și tehnice sînt supuse reglementării Decretului nr. 79/1971, ele trebuind a fi avizate de birourile de expertiză. Comisia va cere de la unitate toate actele în legătură cu pricina și toate informațiile necesare, astfel cum prevede expres art. 32 alin. ultim din Legea nr. 59/1968, aceasta fiind obligată a le pune la dispoziția organului jurisdicțional, care este dator a le cere. În afara probei cu martori și a expertizei, comisia poate întreprinde cercetări directe, este în drept a dispune verificarea totală sau parțială a unor acte de gestiune (documente în lecătură cu cauza ce se dezbate), poate audia ca martori din oficiu persoanele care cunosc fapte în legătură cu pricina.

Actele depuse sau cerute de comisie se pot prezenta în copie certificată de parte. Ea este datoare să aibă asupra sa la ședință originalul înscrisului, iar dacă partea potrivnică vrea să-și dea seama de exactitatea copieii față cu originalul înfățișat în ședință, președintele va acorda un termen scurt, obligînd partea să depună originalul în păstrarea comisiei de judecată. Înscrisurile depuse de părți rămîn dobîndite judecătii și nu se mai pot retrage fără invokarea părții potrivnice. Înscrisurile originale se pot restituți după ce se vor lăsa copii legalizate de comisie. S-a considerat că înaintea comisiei de judecată este admisibilă și procedura asigurării dovezilor (**anchetă în futurum**), prevăzută de art. 235 Cod. pr. civ., dar numai sub condiția expresă ca litigiul să fie pendinte în fața comisiei de judecată. În cazul cînd comisia de judecată nu a fost sesizată cu respectivul litigiu de muncă, asigurarea dovezilor se va cere judecătoriei, deoarece operația în cauză are loc înainte de judecată. Subscrie la această opinie.

Dat fiind caracterul general al prevederii referitoare la examinarea pricinii, ținînd seama și de rolul activ pe care trebuie să-l exercite acest organ de jurisdicție spre a da o soluție temeinică, legală și convingătoare, președintele și membrii completului vor stăruî prin toate mijloacele legale pentru descoperirea adevărului. Așa cum s-a admis în mod unanim, rolul activ al comisiei trebuie exercitat în limitele legale, comisia neavînd îndreptățirea de a hotărî decît asupra celor ce formează obiectul pricinii, neputînd acorda ceea ce nu s-a cerut ori mai mult decît s-a pretins (art. 130 alin. ultim Cod. pr. civ.).

Uneori, în fața comisiilor de judecată, în rezolvarea contestațiilor privind imputarea pagubelor produse de gestionari, se solicită organului jurisdicțional să aprobe efectuarea unei noi inventarieri, contestîndu-se realitatea consemnărilor efectuate de comisia de inventariere. În practică s-a pus în discuție dacă o asemenea probă este admisibilă. Răspunsul nu poate fi același în toate ipotezele, fiind necesară o circumstanțiere în funcție de împrejurările de

fapt. În situația în care gestionarul nu a formulat nici o obiecțiune și nu a solicitat verificarea sau respectarea unor operațiuni de inventariere cu ocazia inventarierii gestiunii sale, iar situația de fapt a suferit modificări de la data inventarierii și până la sesizarea comisiei de judecată prin intrări și ieșiri de bunuri, o asemenea probă nu poate fi admisă, deoarece ea nu prezintă concludență. În situația contrară, când gestiunea nu a suferit modificări (de pildă, prin punerea de sigiliu, prin lipsa gestionarului etc.), efectuarea unei noi inventarieri constituie o probă admisibilă și concludentă. Inventarierea fiind o operațiune supusă unei reglementări speciale — în ce privește competența și procedura — ea se va efectua, la cererea comisiei de judecată, de către unitatea socialistă păgubită, printr-o comisie de inventariere. În nici o situație inventarierea nu se poate efectua de către alte organe sau persoane însărcinate de comisia de judecată cu astfel de atribuții.

● **Părțile pot pune întrebări persoanelor chemate în fața comisiei.** Prevederea citată se referă la martori și experți. Întrebarea se formulează de partea interesată și se adresează comisiei de judecată. Președintele acesteia o acceptă sau o respinge (dacă o consideră fără concludență) și apoi o adresează persoanei în cauză. Răspunsurile și declarațiile se consemnează în scris, întocmindu-se proces-verbal (anexa nr. 9). Întrucât legea asigură folosirea limbii materne în fața judecății, părțile și martorii pot vorbi în această limbă. Dacă părțile nu vorbesc limba în care se desfășoară cauzele, acestea pot vorbi și pune concluzii în fața comisiei prin traducător, tot prin dînsul fiind în drept de a lua cunoștință despre piesele dosarului (art. 36 alin. final din Legea nr. 59/1968).

● **După administrarea probelor, președintele dă cuvîntul părților, iar cînd consideră necesar dă cuvîntul și altor persoane care asistă la dezbateri.** Părțile pot lua cuvîntul în limba română sau în limba maternă (prin traducător). Pot de asemenea pune concluzii scrise sau prescurtări scrise, semnate de ele, ale celor susținute verbal. Acestea vor fi înregistrate.

Așa cum rezultă din textul citat, la dezbateri pot lua cuvîntul și alte persoane, nu numai părțile din litigiu.

În caz de amîinare a judecății se întocmește un proces-verbal (act echivalent încheierii din dreptul procesual civil), arătîndu-se motivele care au determinat amîinarea. Procesul-verbal va fi semnat de președinte, membrii comisiei și secretarul tehnic.

În cazul cînd comisia de judecată se socotește lămurită, președintele declară dezbaterile închise.

În lipsa unei prevederi legale exprese și întrucît repunerea cauzei pe rol nu este contrară principiilor jurisdicției muncii, credem că, în baza art. 151 Cod. pr. civ., comisia de judecată poate repune pricina pe rol, dacă găsește necesare noi lămuriri, avînd grijă de a respecta termenul de recomandare de 30 de zile de la data sesizării, stabilit pentru rezolvarea litigiului, astfel cum prevede art. 31 alin. final din Legea nr. 59/1968.

Partea care a fost prezentă la înfățișare nu va mai fi citată în tot cursul litigiului, fiind presupusă a cunoaște termenele următoare, în afara excepțiilor de mai jos: cînd judecarea cauzei a fost suspendată sau amînată fără termen; în cazul fixării unui termen pentru chemarea la in-

terogatoriu; în cazul cînd pricina se repune pe rol (aplicîndu-se prevederile art. 153 Cod. pr. civ.).

2.6. **Exercitarea rolului activ al comisiei de judecată.** Întrucît aflarea adevărului material constituie unul din principiile dominante ale înfăptuirii justiției, și comisia de judecată este în drept și are obligația să stăruie prin toate mijloacele legale spre a descoperi adevărul și pentru a preveni orice greșeală în cunoașterea faptelor, astfel cum dispune art. 130, alin. 2 Cod. pr. civ.

În considerarea acestei cerințe legale este util ca organul de jurisdicție a muncii să cunoască și să respecte întocmai prevederile legale care sînt aplicabile fiecărui litigiu de muncă, în funcție de obiectul cererii.

● **Soluționarea contestațiilor împotriva deciziilor de imputare** constituie, de regulă, obiectul celor mai frecvente sesizări ale comisiilor de judecată constituite în unitățile economice socialiste. Pentru soluționarea justă a cauzei, comisia va trebui să constate dacă au fost respectate condițiile de fond și de formă cerute de Codul muncii, pentru legalitatea răspunderii materiale. Astfel, se va urmări dacă pentru stabilirea răspunderii materiale au fost respectate termenii de constatare a prejudiciului de 3 ani și respectiv de 1 an de la producerea pagubei sau, după caz, de la data plății sumei necuvenite ori prestării serviciului sau executării lucrării nedatorate. De asemenea, va trebui să constate dacă decizia de imputare a fost emisă în termen de 60 de zile de la data cînd conducătorul unității păgubite sau imputernicitul acestuia au luat cunoștință de producerea pagubei. De regulă, data luării la cunoștință se consideră ziua înregistrării la registratura unității a actului constatator al pagubei (proces-verbal, referat etc., întocmit conform legii). În cazul cînd actul constatator nu a fost înregistrat la registratură sau un asemenea înscris nu a fost întocmit, se va urmări a se stabili dacă cel în drept să emită decizia de imputare a luat cunoștință în mod direct și propriu de existența pagubei, termenul de 60 de zile curgînd de la data respectivă. Comisia va trebui să stabilească: dacă persoana a fost sau nu vinovată, vinovăția acesteia trebuind să fie dovedită de unitate; dacă au existat sau nu cauze exoneratoare de răspundere (riscul normal al serviciului, starea de necesitate, forța majoră, ordinul legii etc.); dacă producerea pagubei a fost cauzată de fapta contestatorului; dacă prejudiciul este rezultatul activității uneia sau mai multor persoane, caz în care răspunderea va fi colectivă și numai în cazul în care excepție prevăzute de art. 28 din Legea nr. 22/1968 ea va fi solidară; dacă prejudiciul cauzat este în legătură cu atribuțiile de serviciu ale contestatorului (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 201/1979); în fine, dacă prejudiciul este calculat în mod corect prin aplicarea prevederilor Decretului nr. 208/1976, de regulă, excluzîndu-se folesele nerealizate.

● **Soluționarea cererilor privind pretenții bănești.** Comisia de judecată este competentă a soluționa astfel de cereri în limita plafonului de cel mult 5 000 lei, stabilit prin art. 13 din Legea nr. 59/1968 și numai dacă ele se referă — la drepturi bănești în legătură cu încheierea și executarea contractului de muncă; — la drepturi bănești în legătură cu desfacerea contractului sau reintegrarea în muncă, în cazul în care nu se contestă temeinicia și legalitatea acestor măsuri.

În toate cazurile în care pretențiile sînt în legătură cu drepturile de retribuire a muncii, comisia de judecată este competentă numai în situația cînd cererea se referă la greșita aplicare a legii, astfel cum prevede art. 207, alin. 1 din Legea nr. 57/1974, celelalte cereri depășind competența acesteia, fiind de atributul organelor de conducere colectivă a unităților respective sau al celor ierarhic superioare în baza art. 207, alin. 2 din Legea nr. 57/1979 (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 510/1980).

Această categorie de cereri reprezintă, alături de contestațiile împotriva deciziilor de imputare, o pondere însemnată în activitatea comisiilor de judecată, motiv pentru care acestea trebuie să aplice prevederile legale incidente fiecărei pretenții, în funcție de natura acesteia, astfel :

— în cazul în care se pretind drepturi în legătură cu retribuirea muncii se vor avea în vedere prevederile Legii nr. 57/1974 și ale Decretelor nr. 325/1983, nr. 335/1983, nr. 349/1983 ;

— în cazul în care drepturile bănești sînt în legătură cu delegarea, detașarea, trecerea în altă muncă sau transferarea în interesul serviciului, se vor respecta prevederile art. 67 și 68 din Codul muncii, art. 75 din Legea nr. 57/1974, H.C.M. nr. 822/1959 și Îndrumătorul nr. 66427/1965 al Ministerului Muncii și U.G.S.R. ;

— dacă pretențiile se referă la drepturi în legătură cu asigurările sociale se vor avea în vedere prevederile H.C.M. și C.C. al U.G.S.R. nr. 880/1965 ;

— dacă drepturile se referă la alocația de stat pentru copii, incidente sînt dispozițiile Decretului nr. 246/1977, care vor fi respectate întocmai ;

— în cazul în care pretențiile se referă la drepturi în legătură cu indemnizația pentru concedii de odihnă sau cu compensarea în bani a concediului neefectuat, își vor găsi aplicare prevederile Legii nr. 26/1967.

Dacă petentul pretinde despăgubiri pentru daunele suferite din culpa unității în timpul sau în legătură cu serviciul, comisia va aplica prevederile art. 111 alin. 1 din Codul muncii.

● **Soluționarea contestațiilor împotriva angajamentelor în scris insumate de datornic.** Potrivit art. 110 din Codul muncii, persoana care după ce a semnat un angajament de plată constată că în realitate nu datorează parțial sau total suma pretinsă de unitate, se poate adresa cu contestație la organul jurisdicțional competent. Contestația împotriva angajamentului de plată este supusă aceleiași reglementări cu privire la cuprins, formă, modalitate de sesizare și competență, ca și contestația formulată contra deciziei de imputare. Singura deosebire se referă la termenul de sesizare, acesta începînd să curgă, astfel cum prevede art. 110 din cod, de la data cînd cel în cauză constată că nu datorează total sau parțial suma pretinsă de unitate. Drept urmare, data constatării reprezentînd o faptă personală a contestatorului, el este acela care are îndatorirea de a o dovedi, prin orice mijloace de probă admise de lege. În situația dată, deci cu privire la data cînd cel în cauză a constatat că nu datorează total sau parțial suma înscrisă în angajament, nu-și mai găsesc aplicare prevederile art. 178 din Codul muncii, potrivit cărora, în orice litigiu de muncă, dovada temeiniciei și legalității dispoziției sau măsurii luate de unitate este în sarcina acesteia. Deșigur, unitatea poate face orice contraprobe admise de lege. Tot

cu privire la termenul de sesizare în cazul contestației împotriva angajamentului de plată se mai remarcă o particularitate, care se desprinde din coroborarea prevederilor art. 178 alin. 1 din Codul muncii cu cele ale art. 9 din Decretul nr. 167/1958. Astfel, dacă temeiul contestației îl constituie viclenia (dolul), eroarea sau alte cazuri de anulare, termenul de 30 de zile curge de la data cunoașterii erorii, vicleniei etc., dar nu mai tîrziu de 18 luni de la semnarea angajamentului de plată. De asemenea, dacă acțiunea în anulare (contestația) este întemeiată pe violență, termenul de 30 de zile curge de la încetarea stării de violență.

3. HOTĂRIRE — CAI DE ATAC

3.1. **Hotărîrea comisiei de judecată.** Legea nr. 59/1968, care constituie sediul organic cu privire la comisiile de judecată, utilizează doi termeni prin care sînt exprimate hotărîrile ce pot fi luate de acest organ de jurisdicție și anume : **proces-verbal**, care se întocmește cu ocazia amînării judecătii, și **hotărîre**, atunci cînd se rezolvă fondul pricinii. Procesul-verbal reprezintă echivalentul încheierii din dreptul procesual civil, iar hotărîrea este, atît ca termen cit și ca natură, sinonimă hotărîrilor din Cod. pr. civ. Prin ea se concretizează întreaga activitate procesuală a părților litigante, constituind actul final al litigiului.

● **Soluțiile ce pot fi pronunțate de comisie** rezultă din prevederile art. 37 alin. 3 ale Legii nr. 59/1968, ale Codului de procedură civilă și din principiile generale ale materiei și ele pot fi următoarele :

— **de respingere a cererii** sau contestației atunci cînd din probele dosarului rezultă că sesizarea nu este temeinică (și) sau legală, precum și în situația în care comisia constată că petiția este de competența unui organ administrativ neinvestit cu atribuții jurisdicționale, fiind formulată în baza dreptului general de petiționare. În acest ultim caz, comisia respinge cererea și închide dosarul (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1225/1968) ;

— **de admitere în parte a sesizării**, atunci cînd din probatoriile administrate rezultă că cererea sau contestația este numai parțial temeinică (și/sau legală). Hotărîrea are efectiv declarativ, nu constituiv de drepturi, și, ca atare, ea recunoaște numai parțial drepturi preexistente ;

— **de admitere în întregime a sesizării**, în cazul cînd suportul probator din dosar conduce la o asemenea soluție. Și în acest caz hotărîrea este declarativă, recunoscînd integral drepturile preexistente ale reclamantului ;

— **de declinare a competenței**, atunci cînd comisia constată că sesizarea nu este de atributul său, ci a altui organ investit cu competență jurisdicțională. Declinarea competenței poate avea loc atît în cazul cînd comisia constată că sesizarea excede competența sa materială, cit și în situația în care ea este incompetentă din punct de vedere teritorial, intrucît părțile nu pot achiesa asupra acesteia. Declinarea se poate dispune numai prin hotărîre, în complet de 5 membri și numai după ascultarea părților legal citate (art. 36 din Legea nr. 59/1968). Simpla adresă, prin care președintele comisiei comunică instanței sau altui organ de jurisdicție a muncii că litigiul nu este de competența comisiei, fără a se referi la o hotărîre, este ineficientă și nu este de natură să provoace un conflict negativ de competență (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 450/1968). În astfel de situații, instanța sau organul jurisdicțional admi-

nistrativ urmează a se desesiza și a trimite litigiul la comisia de judecată care a omis a se pronunța (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 99/1968). Declinarea competenței poate fi dispusă chiar cu ocazia pronunțării;

— de închidere a dosarului, atunci când petentul (persoana fizică sau juridică) renunță la judecată. Renunțarea la judecată poate avea loc în situația când obiectul cererii sau contestației a fost realizat pe cale administrativă, de pildă, prin acordarea sumelor pretinse de reclamant; prin retractarea deciziei de imputare de către organul emitent, în cazul când prejudiciul este inexistent ori autorul acestuia este o altă persoană; prin achitarea debitelor către unitate etc., ori când drepturile ce fac obiectul cererii nu au fost încălcate în realitate sau au fost recunoscute între timp. Nici unitățile și nici persoanele încadrate în muncă nu pot renunța însă la drepturi, astfel încât în dreptul muncii renunțarea la judecată nu este și nu poate fi sinonimă renunțării la drepturi.

● **Deliberarea.** Fiind un organ colegial, hotărîrea comisiei nu poate fi decât rodul opiniei și voinței membrilor săi, fiind luată numai după deliberare. Membrii comisiei „chibzulesc în secret”. Deliberarea are loc după examinarea în comun a pieselor din dosar, spre a se stabili în mod exact situația de fapt și a se face aplicarea normelor legale incidente. Dacă probele administrative sînt insuficiente ori unele aspecte sau elemente ale cauzei nu sînt pe deplin lămurite, comisia poate repune pe rol litigiul, procedîndu-se din nou la citarea părților. Chibzuirea are loc fie într-o cameră separată, fie în ședință (cînd cauza este simplă), dar tot într-un mod în care să fie păstrat secretul deliberării. Dacă hotărîrea nu poate fi luată deîndată, pronunțarea se va amîna la un alt termen ce nu poate depăși 7 zile (art. 280 alin. 1 Cod. pr. civ.). Termenul se va preciza printr-o dată certă. Depășirea termenului de pronunțare nu afectează validarea hotărîrii. Pronunțarea înainte de termenul fixat constituie un motiv de desființare a hotărîrii, atunci cînd a fost invocat în calea de atac exercitată împotriva acesteia. Întrucît Legea nr. 59/1968 nu cuprinde prevederi referitoare la deliberare se vor aplica „în mod corespunzător” dispozițiile Codului de procedură civilă. Astfel, după chibzuire, președintele comisiei adună părerea membrilor, el pronunțîndu-se cel din urmă (art. 236).

Deliberarea constituind o activitate secretă și proprie a completului, nu este admis nici un amestec din afară spre a se influența soluția. Pentru a se putea asigura majoritatea cerută de lege, membrii cu păreri apropiate au datoria să cadă de acord, iar cel cu opinia pentru soluția cea mai severă se va alătura soluției celei mai apropiate de opinia sa.

3.2. Intocmirea și pronunțarea minutei. În baza art. 40 din Legea nr. 59/1968, hotărîrea se ia cu majoritate de voturi. După ce s-a întrunit majoritatea, se întocmește, într-o redactare succintă, dispozitivul hotărîrii, denumit în mod curent „minută”. Minuta va cuprinde și opiniile separate ale membrilor aflați în minoritate, cu motivarea fiecăreia. Potrivit art. 261 alin. final Cod. pr. civ., motivarea opiniei separate a fiecărui membru este obligatorie. Minuta se semnează de toți membrii completului de judecată și de secretar. Nesemnarea minutei constituie o cauză de nulitate

a hotărîrii (art. 258 alin. 1 Cod. pr. civ. și Plen Trib. Suprem, decizia de îndrumare nr. 10/1970). De asemenea, lipsa minutei produce aceleași efecte (Plen Trib. Suprem, decizia de îndrumare nr. 10/1979). Prin minută, comisia se va pronunța asupra tuturor chestiunilor deduse în fața sa. După ce a fost întocmită, se trece în registrul de termene, i se dă un număr (care va fi și al hotărîrii).

Dispozitivul hotărîrii, recte minuta, se citește de președintele comisiei de judecată în ședință publică, chiar dacă părțile sînt lipsă, potrivit prevederilor art. 258 alin. 2 Cod. pr. civ. După pronunțarea hotărîrii, nici un membru al comisiei și nici președintele nu poate reveni asupra părerii sale. Este necesar a se preciza în hotărîre dacă părțile au fost sau nu prezente la pronunțare, întrucît pentru cei prezenți termenul de exercitare a căilor de atac începe să curgă de la pronunțare, potrivit art. 40 din Legea nr. 59/1968.

3.3. Cuprinsul hotărîrii. Potrivit prevederilor art. 40, alin. 2 din Legea nr. 59/1968, hotărîrea trebuie să cuprindă denumirea organizației socialiste, numele membrilor comisiei (inclusiv a președintelui) și al secretarului, numele și, după caz, domiciliul sau sediul părților, susținerile acestora, descrierea în esență a faptei sau a litigiului, probele administrate, textele de lege aplicate, soluția și data pronunțării, indicarea căii de atac și mențiunea dacă pronunțarea s-a făcut în prezența sau în lipsa părților.

Arătarea exactă și în întregime a numelui și prenumelui membrilor și ale secretarului este necesară pentru a se putea stabili dacă hotărîrea a fost semnată de cei ce au luat-o, sau de către alte persoane. În această ultimă ipoteză, hotărîrea este nulă. Dacă hotărîrea a fost semnată de cei ce au luat-o, dar numele lor au fost indicate greșit, eroarea se poate rectifica pe baza unei simple cereri. Nesemnarea hotărîrii și de secretarul comisiei atrage nulitatea acesteia (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 20/1958).

Arătarea numelui și prenumelui, a domiciliului, precum și denumirea și sediul sînt necesare spre a se putea pune în executare hotărîrea, întrucît aceasta produce efecte numai față de părțile litigante.

Precizarea naturii sesizării și a susținerilor părților în mod succint dar corect apar ca elemente necesare spre a se determina cadrul litigiului (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 147/1961). Eventualele erori generate de prescurtarea susținerilor se pot rectifica în condițiile art. 281 Cod. pr. civ. (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 426/1965).

În cuprinsul hotărîrii se vor expune motivele de fapt și de drept care au condus la soluția pronunțată. La stabilirea stării de fapt nu se vor lua în considerare afirmațiile părților nesprijinite pe dovezi (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1217/1937) și nici nu vor fi incluse presupuneri care nu au un suport faptic (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1616/1957).

Soluția la care a ajuns comisia și care exprimă însăși esența hotărîrii precum și partea care se pune în executare se numește dispozitiv. De regulă, el constă în reproducerea minutei. Cu ocazia redactării dispozitivului, comisia îi poate îmbunătăți redactarea în raport cu minuta anterioară, cu condiția absolut necesară de a nu se crea contradicții între ele (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 503/1954, și nr. 253/1968).

Adăugirile, schimbările sau ștersăturile din cuprinsul hotărîrii vor trebui semnate de președintele comisiei. În caz contrar nu sînt luate în considerare.

3.4. Comunicarea hotărârii. Potrivit art. 40 alin. final din Legea nr. 59/1968, hotărârea se comunică părților care au lipsit la pronunțare, ceea ce reprezintă o derogare de la prevederile art. 266, alin. ultim Cod. pr. civ., care dispune că hotărârea se comunică în cazul când acesta este necesar pentru curgerea unui termen de exercitare a unei căi ordinare de atac. Așa cum s-a opinat, derogarea nu apare justificată, deoarece nu este admisibil ca părțile dintr-un proces civil să se bucure de mai multe înlesniri decât într-un litigiu de muncă (Sanda Ghimpu și colectiv., op. cit., vol. III, p. 489). Dealtfel, comunicarea hotărârii se impune și pentru faptul că exercitarea unei căi de atac presupune cunoașterea cuprinsului hotărârii.

Hotărârea trebuie, deci comunicată în extenso, în copie certificată de secretar. Comunicarea se face potrivit regulilor prevăzute în art. 86 și urm. Cod. pr. civ., dar și prin poștă, recomandat, cu confirmarea de primire, prin predare sub semnătură (pentru persoanele fizice) și prin înregistrarea copiei la registratura unității socialiste. Întrucît recipisa de depunere a recomandatei sau borderoul de predare a scrisorilor la oficiul poștal nu constituie — prin ele însele — probe că hotărârea a fost comunicată destinatarului și dacă părții interesate i s-a pricinuit din această cauză o vătămare ce nu se poate înlătura altfel decât prin anularea acestor operațiuni, ele se vor declara nule, potrivit art. 103 Cod. pr. civ.

3.5. Indreptarea hotărârilor. Eventualele erori de fapt sau de drept ale hotărârii comisiei de judecată pot fi îndreptate numai prin intermediul căilor de atac ordinare și extraordinare, deoarece după darea hotărârii, comisia se dezinvestește. Rectificarea unor greșeli de ordin material din cuprinsul hotărârii este admisă de lege, nefiind necesar pentru aceasta exercitarea vreunei căi de atac, ci printr-o cerere adresată comisiei. Rectificarea se poate face și din oficiu. Ea are loc cu sau fără citarea părților și se concretizează prin întocmirea unui proces-verbal. Cu titlu de exemplu, pot fi rectificate pe această cale următoarele erori materiale: numele și prenumele membrilor comisiei sau secretarului, ale părților, ale calității și domiciliului (sediiului) lor, ale susținerilor, erorilor de calcul, de date etc. etc. Împotriva procesului verbal de rectificare a erorilor materiale din contextul hotărârii se pot exercita aceleași căi de atac ca și împotriva hotărârii (art. 281 Cod. pr. civ.).

3.6. Căile de atac împotriva hotărârilor comisiei de judecată. Legalitatea constituie un principiu dominant și o cerință inexorabilă a însăși orînduirii socialiste. Pentru acest motiv, legea a instituit și în domeniul activității comisiei de judecată controlul eficient al legalității și temeiniciei hotărârilor pronunțate de aceste organe obștești de jurisdicție.

Controlul instituit de lege este de natură jurisdicțională și prezintă unele caracteristici proprii. Astfel, legea a instituit anumite căi de atac ordinare și extraordinare „fără corespondent în dreptul comun” (Sanda Ghimpu și colectiv., op. cit., vol. III, p. 490), dar a stabilit și principiul admisibilității aplicării în mod corespunzător a normelor de drept comun, dacă acestea nu contravin normelor speciale din Legea nr. 59/1968 și naturii litigiilor de muncă.

Din ansamblul prevederilor incidente în materie rezultă că împotriva hotărârilor comisiei de judecată se pot exercita următoarele căi de atac:

— o cale de atac ordinară, specifică materiei, denumită plîngere; ea poate fi invocată deci de părțile litigiului;

— două căi de atac specifice extraordinare și anume: sesizarea comisiei în vederea reexaminării hotărârii și sesizarea judecătorei de către procuror împotriva hotărârii comisiei date în reexaminarea litigiului;

— două căi de atac extraordinare de drept comun: revizuirea și contestația în anulare.

Recursul extraordinar nu este admisibil împotriva hotărârilor comisiei de judecată rămase definitive. Aceasta, întrucît, așa cum rezultă din normele incidente în materie (art. 35 pct. 1, lit. a din Legea nr. 58/1968, art. 19 din Legea nr. 60/1968, art. 4 pct. 2 și art. 329 Cod. pr. civ.), recursul extraordinar se exercită numai împotriva hotărârilor definitive ale instanțelor judecătorești.

3.7. Plîngerea împotriva hotărârilor comisiei de judecată. Potrivit prevederilor art. 41 lit. b din Legea nr. 59/1968, împotriva hotărârilor date de comisiile de judecată partea nemulțumită poate face plîngere la judecătoria în a cărei rază teritorială funcționează comisia, în termen de 15 zile de la pronunțarea hotărârii sau de la comunicare dacă a lipsit la pronunțare, în cazurile privind litigiul de muncă al căror obiect are o valoare mai mare de 1000 lei sau este neevaluabil în bani“.

● **Caracteristici.** Potrivit opiniei dominante și practicii judiciare constante, plîngerea reglementată de art. 41 din Legea citată este o cale de atac ordinară. Ea este singura cale de atac ordinară reglementată de lege împotriva hotărârilor date de comisia de judecată. Se exercită, potrivit textului citat, în litigiile al căror obiect are o valoare mai mare de 1000 lei sau este neevaluabil în bani. Obiectul acțiunii care se ia în considerare este — așa cum s-a arătat — cel stabilit prin cererea reclamantului, nu cit s-a admis prin hotărârea comisiei. Așadar, chiar în cazul când prin hotărârea comisiei de judecată valoarea litigiului a fost stabilită sub 1000 lei, partea nemulțumită poate ataca hotărârea cu plîngere la judecătoria, dacă obiectul prevăzut în cererea reclamantului prin care a sesizat comisia a fost evaluat la o sumă ce depășește 1000 lei. Făcînd și în cazul de față aplicarea îndrumărilor date de Plenul Tribunalului Suprem prin decizia de îndrumare nr. 3/1976, pct. 1, în cazul în care faptul cauzator de prejudiciu este unic și aparține mai multor persoane, iar valoarea pagubei este superioară sumei de 1000 lei, trebuie admis că oricare din părți poate formula plîngere împotriva hotărârii, chiar dacă suma ce l-a fost imputată este sub 1000 lei.

Din norma expresă a legii (art. 41 alin. 2), care prevede că judecătoria cercetează cauza și, atunci cînd este cazul, după administrarea de noi probe, pronunță o hotărîre definitivă, literatura juridică — în mod dominant — consideră plîngerea ca o cale de atac specială, cu caracter devolutiv. Prin exercitarea ei, judecătoria nu este transformată într-o instanță de recurs, întrucît plîngerea are atît caracterul unei căi de atac, cit și al unei acțiuni (astfel cum preciza decizia de îndrumare nr. 11/1961 a

Plenului Trib. Suprem, rămasă fără aplicare, dar păstrându-și caracterul său orientativ și în prezent), și, ca atare, instanța va ține seama de probele administrate în fața comisiei, însă dacă va aprecia că nu sînt suficiente pentru lămurirea deplină a cauzei, poate dispune completarea lor la cerere sau din oficiu.

Plîngerea nu are caracter suspensiv de executare.

Fiind o cale de atac, plîngerea nu poate cuprinde alte capete de cerere decît cele formulate în cererea sau contestația inițială prin care s-a sesizat comisia. Ele pot fi motivate mai pe larg sau dovedite cu noi mijloace de probe, dar în cadrul plîngerii nu se pot formula — pentru prima dată — alte capete de cerere. Tot din caracterul său de cale de atac, prin exercitarea dreptului de a formula plîngerea, partea nu-și poate înrăutăți propria situație. Făcînd aplicarea principiului non reformatio in pejus, judecătoria — în cadrul soluționării litigiului — nu poate agrava situația persoanei care a introdus plîngerea.

● **Subiectele plîngerii.** Plîngerea poate fi formulată de oricare parte din litigiu, indiferent de calitatea sa procesuală. Acest lucru este firesc, deoarece activitatea procesuală în fața judecătoriei nu se poate purta față de alte persoane (fizice sau juridice) decît față de cele ce au figurat în litigiul din fața comisiei, cadrul litigiului neputînd fi mărit sau micșorat în raport cu prima fază dezbătută în fața comisiei de judecată. Drept urmare:

— unitatea, cu sau fără personalitate juridică, poate formula plîngerea prin conducător sau juriconsult;

— persoana fizică reclamantă: personal, prin mandatar în baza unei procuri speciale, sau prin avocat;

— persoana care a figurat în litigiul din fața comisiei, în urma unei cereri de intervenție accesorie. Titularii cererii de intervenție sînt îndreptățiți a exercita această cale de atac numai în măsura în care plîngerea a fost formulată și de partea în interesul căreia au intervenit, făcîndu-se aplicarea prevederilor art. 56 Cod. pr. civ.

Procurorul, întrucît nu este parte în litigiul de muncă, nu poate formula plîngere la judecătoria împotriva hotărîrii comisiei de judecată decît în situația expresă prevăzută în art. 43 alin. 2 din Legea nr. 59/1968, adică numai cînd comisia a pronunțat hotărîrea în urma formulării unei cereri de reexaminare a litigiului, inițiată de către comitetul sindicatului.

Comitetul sindical din unitate nu poate formula plîngere împotriva hotărîrii comisiei de judecată deoarece chiar decît a apărut pe reclamant (persoană fizică), în faza dezbaterii litigiului în fața comisiei de judecată, în baza art. 169 din Codul muncii și a art. 2 din Statutul cadru al sindicatului, el nu a activat în nume propriu, ci ca parte alăturată. În aceeași calitate însă se poate alătura și în fața judecătoriei, în apărarea reclamantului care a formulat plîngerea.

■ Astfel cum prevede art. 41 alin. 1 din Legea nr. 59/1968, plîngerea se face la judecătoria în a cărei rază teritorială funcționează comisia, ceea ce înseamnă că în cazul în care, în cadrul unei organizații socialiste, funcționează mai multe comisii de judecată, aflătoare pe raza mai multor judecătories, competența aparține numai celeia în a cărei circumscripție teritorială se află organul jurisdicțional a cărui hotărîre se atacă și nu unei alte judecătories. Datorită citatei prevederi legale, competența poate

aparține și altei judecătories decît aceia în a cărei rază teritorială se află sediul organizației socialiste, bineînțeles dacă în cadrul acesteia sînt constituite mai multe comisii de judecată. Astfel cum s-a arătat, și competența rațională loci are caracter absolut în dreptul muncii.

● **Termen.** Plîngerea se formulează — astfel cum prevede textul — în termen de 15 zile de la pronunțarea hotărîrii sau de la comunicare, dacă partea nemulțumită a lipsit la pronunțare. Deși decizia de îndrumare nr. 11/1961 a Plenului Tribunalului Suprem a fost scoasă din aplicare, întrucît principiul statuat a fost preluat de Legea nr. 59/1968, considerăm totuși că precizările acestei decizii au și în prezent caracter orientativ. Astfel, prin parte prezentă se înțelege partea care a fost de față la pronunțarea hotărîrii comisiei. În cazul în care în hotărîrea respectivă nu se menționează prezența părții la pronunțare, termenul pentru exercitarea căii de atac se socotește de la comunicare.

Termenul stabilit de art. 41 fiind un termen procedural se va calcula pe zile libere, potrivit art. 101 Cod. pr. civ. iar dacă ultima zi este sărbătoare legală sau cînd serviciul este suspendat, termenul expiră la sfîrșitul primei zile lucrătoare care urmează. Ziua pronunțării sau comunicării și ziua expirării termenului nu intră în calcul. Depunerea plîngerii la poștă în ultima zi a termenului este considerată ca făcută în termen (art. 104 Cod. pr. civ.). Termenul de 15 zile este absolut și imperativ; depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a formula plîngerea. Prin trecerea acestui termen, hotărîrea comisiei devine definitivă, bucurîndu-se de autoritatea lucrului judecat.

În situația în care partea care a pierdut termenul solicită repunerea în termen, dovedind — potrivit art. 177 din Codul Muncii — existența unor motive temeinice, judecătoria poate proceda la soluționarea litigiului, după admiterea prealabilă a cererii de repunere în termen. Cererea de repunere în termen se poate face în 15 zile de la încetarea cauzei care a implicat sesizarea în termen. Repunerea în termen este admisibilă nu numai cînd se face dovada unui caz de forță majoră, ci a oricărui motiv temeinic. De asemenea, ea operează și în cazul exercitării căilor de atac, nu numai în ceea ce privește sesizarea inițială deoarece nu poate exista nici un motiv rațional de a aplica tratamente juridice diferite sesizării și căii de atac, avînd în vedere că ambele cereri au o unică finalitate: realizarea drepturilor ce li se cuvin persoanelor încadrate în muncă, astfel cum prevede art. 172 din Codul muncii.

● **Cuprins.** În lipsa unui text în legislația muncii se vor aplica prevederile art. 82—84 din Cod. pr. civ. Plîngerea urmează să cuprindă:

— numele și prenumele (denumirea), domiciliul, reședința sau sediul părților; neindicarea domiciliului ori a sediului nu atrage nulitatea cererii (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 781/1932);

— hotărîrea care se atacă (numărul, data, numărul dosarului), data pronunțării, denumirea și sediul unității în cadrul căreia funcționează comisia;

— motivele pe care se întemeiază plîngerea. Motivele pot fi depuse și ulterior printr-un memoriu separat, dar tot pînă la ultima zi a termenului de sesizare, potrivit art. 303 Cod. pr. civ.;

— semnătura va figura în plîngerea inițială sau se va depune în cursul judecării (Trib. reg. Timișoara, dec. civ. nr. 1552/1955). Potrivit art. 133 Cod. pr. civ., reclamantul poate suplîni lipsa semnăturii dacă este prezent în ședința în care se invocă lipsa acesteia, ori în cazul cînd nu este prezent urmează a fi citat cu mențiunea de a-și semna plîngerea pînă la termenul următor. Dacă partea nu știe să semneze, faptul se constată din dosarul cauzei, secretarul comisiei de judecată încheind în acest sens un proces-verbal.

● **Depunerea plîngerii.** Potrivit prevederilor art. 41 alin. 2 din Legea nr. 59/1968, plîngerea se depune la comisia de judecată, care o înaintează de îndată judecătoriei, împreună cu dosarul. Dacă a fost depusă direct la judecătorie, plîngerea nu poate fi anulată; ea se va înregistra în registrul de evidență al instanței, spre a se putea stabili dacă a fost formulată în termen și apoi trimisă comisiei pentru a o înregistra și a o restitui împreună cu dosarul (Plen Trib. Suprem, decizia de îndrumare nr. 10/1973, pct. 8).

3.8. Reexaminarea hotărîrilor comisiilor de judecată. Potrivit prevederilor art. 43 alin. 1 din Legea nr. 59/1968, hotărîrile comisiei privind litigiile de muncă, a căror valoare nu depășește 1000 lei, „pot fi reexamine de comisie, după caz, la sesizarea comitetului sindicatului sau a comisiei de revizie din organizația socialistă, făcută în termen de 30 zile de la pronunțarea hotărîrii”.

Din practica instanțelor noastre judecătorești și din literatura juridică de specialitate, reexaminarea de către comisie a hotărîrilor sale, la sesizarea organului sindical sau a comisiei de revizie (în organizațiile cooperatiste), s-a configurat ca o cale de atac extraordinară, de retractare, cu caracter devolutiv și specific. Caracteristicile sale, astfel cum au fost enunțate, sînt determinate de următoarele împrejurări: prin sesizare se atacă o hotărîre definitivă; se soluționează de același organ care a pronunțat-o; litigiul se reexaminează atît sub aspectul faptic cît și juridic, putîndu-se administra noi probe, cele administrate fiind cîștigate cauzei; se deosebește de reexaminarea arbitrală și revizuirea judiciară (Sanda Ghîmpu și colectiv, op. cit., vol. III, p. 499).

● Sesizarea este un drept, astfel cum precizează norma citată, al comitetului sindicatului (în unitățile socialiste de stat) și al comisiei de revizie (în organizațiile cooperatiste) din unitățile socialiste în care funcționează comisia de judecată (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 691/1968). Reexaminarea nu poate fi cerută de comitetul sindicatului sau de comisia de revizie a forului tutelar, chiar dacă răspunderea materială a contestatorului a fost stabilită de organul tutelar. Prin formularea sesizării, comitetul sindicatului (sau comisia de revizie) devine parte în litigiul, în sens procesual, ceea ce înseamnă că vor fi citate de comisia de judecată pentru data fixată pentru soluționarea cererii de reexaminare. În litigiul respectiv părți vor fi, în continuare, unitatea și persoana încadrată (eventual succesorii acesteia), care vor fi și ele citate.

Sesizarea comisiei pentru reexaminarea hotărîrii poate fi depusă fie direct la comisie (prin înmînarea acesteia președintelui sau secretarului tehnic), fie prin registratura unității, întrucît nu vedem nici un motiv de a aplica

alt tratament acestei căi de atac decît cererii inițiale prin care organul de jurisdicție este investit cu judecarea litigiului (Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1541/1972).

Sesizarea în vederea reexaminării poate fi formulată din oficiu sau la cererea părții interesate, comitetul sindicatului sau comisia de revizie fiind singurele în măsură a aprecia necesitatea și oportunitatea exercitării acestei căi de atac. Ea se poate exercita fie în favoarea unității, fie a persoanei încadrate în muncă, chiar dacă nu mai este încadrată în aceeași unitate. Și în această ultimă ipoteză, dreptul de a sesiza comisia aparține comitetului sindicatului sau comisiei de revizie de la fosta unitate nu de la noul loc de muncă. Dacă într-o organizație cooperatistă figurează în același litigiul și membri cooperatori dar și persoane încadrate cu contract de muncă, sesizarea poate fi formulată de ambele organe (comitetul sindicatului și comisia de revizie).

Sesizarea în vederea reexaminării trebuie să constea într-o cerere adresată comisiei de judecată, nefiind suficientă o decizie lăuntrică luată în acest sens de organul sindical sau de comisia de revizie. Decizia trebuie luată de organul colegial respectiv; ea trebuie să exprime voința acestuia, nefiind legală sesizarea semnată de președinte fără a avea drept suport hotărîrea organului pe care-l reprezintă.

Cererea de reexaminare a hotărîrii nu se poate face decît o singură dată. Chiar dacă soluția dată de organul de judecată, în urma reexaminării hotărîrii, este considerată ca nelegală sau netemeinică, organul sindical sau comisia de revizie nu au abilitatea legală de a exercita încă o dată dreptul de a solicita reexaminarea.

● Natura litigiilor supuse reexaminării este stabilită de art. 43 alin. 1 din Legea nr. 59/1968, textul citat referîndu-se la litigiile de muncă a căror valoare nu depășește 1000 lei. În cazul cînd există un prejudiciu unic mai mare de 1000 lei, produs de mai multe persoane, răspunzînd însă unele pentru valori sub 1000 lei, hotărîrile date în contestațiile formulate de acești datornici nefiind definitive (Plen Trib. Suprem, dec. de îndrumare nr. 3/1976), nu cad sub incidența textului citat mai sus și deci, împotriva lor nu există calea reexaminării, ci aceea a plîngerilor la judecătorie. Aceeași soluție se impune și în cazul cînd suma imputată unei persoane depășește 1000 lei, din care s-a recuperat o parte în timpul soluționării litigiului în fața comisiei de judecată și la data pronunțării, debitul acesteia este sub 1000 lei. Hotărîrea din acest litigiul nu este definitivă, deci nu poate fi atacată prin formularea unei sesizări în vederea reexaminării ei, dat fiind că valoarea obiectului litigiului este determinată de cererea inițială.

● Termenul de 30 de zile stabilit de art. 43 alin. 1 din lege pentru exercitarea dreptului de a formula sesizarea în vederea reexaminării hotărîrii este considerat imperativ, absolut și de decădere, avînd caracter procedural. Aceasta înseamnă că numai înăuntrul acestei perioade comitetul sindicatului sau comisia de revizie pot face sesizarea; termenul este obligatoriu atît pentru parte cit și pentru organul jurisdicțional; fiind un termen de decădere, nerespectarea lui este sancționată cu decăderea titularului de a-l mai putea exercita după expirare. Fiind un termen procedural, calculul se face pe zile libere,

potrivit art. 101 Cod pr. civ. În cazurile când există motive temeinice care au determinat pierderea termenului este admisibilă repunerea în termen, potrivit art. 177 Codul muncii. Cererea de repunere în termen ca și invocarea motivelor trebuie făcute în 15 zile de la încetarea cauzei care a împiedicat sesizarea în termen. Ea trebuie formulată de comitetul sindicatului sau comisia de revizie în urma unei hotărâri luate în colectiv și se adresează comisiei a cărei hotărâre se atacă.

● Formularea și depunerea sesizării la comisie are drept efect obligarea organului de jurisdicție de a se pronunța asupra ei după ce este analizată, spre a se constata dacă îndeplinește cerințele legale și dacă motivele invocate sînt temeinice și (sau) legale. Cererea poate fi admisă (în tot sau în parte) sau respinsă. Hotărârea dată de comisie în urma sesizării primite este definitivă, deoarece nu există nici o rațiune ca prima hotărâre să fie considerată ca atare, iar aceea pronunțată în reexaminare să nu aibă acest caracter (pentru o motivare mai largă vezi Sanda Ghimpu și colectiv, op. cit., p. 494, în notă; I. Hatmanu și colectiv, op. cit., pp. 180—181).

Comisia de judecată, în timpul reexaminării sesizării, poate dispune suspendarea executării.

Aderăm la opinia exprimată în sensul că hotărârea comisiei de judecată dată în reexaminare poate fi atacată cu contestație în anulare la aceeași comisie, pentru motivele prevăzute de art. 317—318 Cod. pr. civ. (I. Hatmanu și colectiv, op. cit., p. 187). De asemenea, în condițiile art. 322 și urm. Cod pr. civ., ea este supusă și revizuirii.

În cazul în care hotărârea dată în reexaminare cuprinde erori materiale, cererea de rectificare poate fi făcută numai de către comitetul sindicatului sau de comisia de revizie.

3.9. Sesizarea judecătorei de către procuror împotriva hotărârii comisiei de judecată. Potrivit art. 43 alin. 2 din legea nr. 59/1968, „procurorul poate sesiza judecătoria în termen de 60 de zile de la pronunțare, din oficiu sau la cererea părții interesate, dacă apreciază că hotărârea comisiei de judecată dată în urma reexaminării este netemeinică sau nelegală”.

Art. 43 alin. 2 din Legea nr. 59/1968 instituie și reglementează o cale de atac extraordinară împotriva hotărârii date în urma reexaminării litigiului de muncă de către comisia de judecată, întrucît se exercită împotriva unei hotărâri definitive. Ea are caracter specific, fiind o cale de atac proprie procurorului care, astfel, devine parte în litigiu în sens procesual. Fiind o cale de reformare (similară plîngerii împotriva hotărârii comisiei), ea se adresează judecătorei în a cărei rază teritorială funcționează comisia. Judecătoria sesizată poate administra probe noi dacă socotește necesară efectuarea unor asemenea probatorii, ceea ce înseamnă că această cale de atac are caracter devolutiv.

Sesizarea poate fi formulată din oficiu sau la cererea părții, dar numai de către procuror, fiind o atribuție exclusivă a sa, fiind singurul în măsură a aprecia dacă hotărârea comisiei dată după reexaminarea litigiului este netemeinică sau (și) nelegală. Se poate exercita de procurorul unității locale de procuratură (în a cărei rază teritorială funcționează comisia de judecată) sau de procurorul ierarhic superior, în baza art. 5 Legea nr. 60/1968.

Prin formularea sesizării se declanșează controlul instanței judecătorești asupra hotărârii unui organ obștesc de jurisdicție. Hotărârea judecătorei este definitivă, în baza art. 43 alin. 2 din Legea nr. 59/1968. Împotriva acestei se pot exercita însă căile extraordinare de atac reglementate de dreptul procesual civil: revizuirea, contestația în anulare și recursul extraordinar.

Termenul de 60 de zile pentru sesizarea judecătorei socotește de la pronunțare. Este un termen imperativ și absolut, sancționat cu decăderea. Avînd caracter procesual, se calculează pe zile libere, ziua pronunțării hotărârii și ultima zi în care termenul expiră nu se iau în calcul.

3.10. Contestația în anulare împotriva hotărârii comisiei de judecată. Deși nu este reglementată prin norme aparținînd dreptului muncii, s-a considerat în mod unanim că, în baza principiului instituit de art. 52 din Legea nr. 59/1968, contestația în anulare este admisibilă în domeniul jurisdicției muncii, putînd fi exercitată și împotriva hotărârilor comisiei de judecată potrivit art. 317 și urm. Cod. pr. civ.

Contestația în anulare este o cale de atac extraordinară de retractare.

Făcînd aplicarea prevederilor dreptului procesual civil în materia de față, rezultă că pot fi atacate cu contestație în anulare următoarele hotărâri ale comisiei de judecată:

— cele pronunțate în litigiul cu o valoare ce nu depășește 1000 lei și nu au fost reexaminare;

— cele pronunțate în reexaminarea litigiului în urma sesizării comitetului sindical sau comisiei de revizie din unitate și neatacate de procuror prin sesizarea judecătorei;

— cele împotriva cărora deși s-a făcut plîngere, aceasta a fost respinsă de judecătoria fără să-i fi cercetat fondul. Contestația se introduce la comisia de judecată.

Motivele pentru care se poate formula contestația în anulare sînt limitativ arătate de art. 317 Cod. pr. civ. și anume:

— cînd procedura de chemare a părții, pentru ziua cînd s-a judecat pricina, nu a fost îndeplinită potrivit cerințelor legii;

— cînd hotărârea comisiei a fost dată cu încălcarea dispozițiilor de ordine publică privitoare la competență (este știut că regulile privitoare atît la competența materială a comisiei cit și a celei teritoriale sînt considerate absolute, adică de ordine publică). Potrivit art. 317 alin. 1 Cod. pr. civ., motivele mai sus-arătate pot constitui temeiuri pentru admiterea contestației, numai dacă ele nu au putut fi invocate pe căile ordinare de atac. Această limitare este generată de faptul că fiind o cale extraordinară de atac, prin contestație nu se pot invoca motive care pot fi indicate printr-o cale de atac ordinară (în acest sens: Trib. Suprem, dec. civ. nr. 1288/1965. Totuși, potrivit art. 317 alin. 2 Cod. pr. civ., contestația poate fi primită pentru aceste motive și în cazul cînd au fost invocate prin plîngere, dar judecătoria a respins plîngerea fără a o judeca în fond.

Potrivit art. 321 Cod. pr. civ. nu se poate face o nouă contestație în anulare pentru motive ce au existat la data primei contestații.

Potrivit art. 319 Cod. pr. civ., contestația în anulare se poate face înaintea executării silite și în tot timpul ei, până la săvârșirea ultimului act de executare.

3.11. Revizuirea hotărârilor comisiei de judecată. Revizuirea nu are o reglementare proprie în legislația muncii. În Codul muncii, nici Legea nr. 59/1968 nu cuprind prevederi referitoare la revizuire. Întrucât însă, în baza art. 52 din Legea nr. 59/1968, prevederile acestui act normativ se completează, în mod corespunzător, cu dispozițiile procedurale de drept comun, s-a considerat, în mod unanim, că prevederile art. 322 și urm. Cod. pr. civ. își sesc aplicabilitate și cu privire la hotărârile comisiei de judecată.

După cum este cunoscut, potrivit art. 322 și urm. Cod. pr. civ., care reprezintă sediul organic al materiei, revizuirea este reglementată ca o cale de atac de retractare, de caracter extraordinar, având menirea de a permite modificarea soluției date pentru motive limitativ prevăzute de lege. Întrucât aplicarea prevederilor art. 323 Cod. pr. civ., potrivit cărora cererea de revizuire se îndreaptă la instanța care a dat hotărârea rămasă definitiv, s-a admis în mod unanim că pot fi revizuite de către comisia de judecată hotărârile sale în următoarele situații:

— când obiectul litigiului nu depășește 1000 lei și hotărârea nu a fost reexaminată de comisie;

— dacă hotărârea dată de comisie în reexaminare nu a fost atacată de procuror cu sesizare la judecătorie;

— în cazul litigiului de muncă cu un obiect ce depășește 1000 lei sau este neevaluabil în bani, dacă nu s-a făcut plângere;

— atunci când deși s-a făcut plângere împotriva hotărârii ori judecătoria a fost sesizată de procuror în urma examinării, instanța competentă nu a examinat fondul cauzei (de pildă, în situația în care se constată că sesizarea sau plângerea sînt tardiv introduse).

Dintre împrejurările prevăzute de Cod. pr. civ., care pot deschide calea revizuirii, nu toate sînt susceptibile de a declanșa această cale de atac în materia litigiilor de muncă. Astfel, de pildă, sînt cazurile prevăzute de art. 322 pct. 7, alin. 1 și 2 Cod. pr. civ., ori faptul că soluția nu a fost apărută deloc sau a fost apărută cu întârziere, nu poate fi invocat drept motiv de revizuire, cunoscut fiind că în fața comisiei de judecată, jurisconsultul nu se poate prezenta spre a apăra interesele unității. Au fost considerate ca motive ce îngăduie exercitarea acestei căi de atac extraordinare: descoperirea de înscrisuri doveditoare deținute de partea adversă sau care nu au putut fi prezentate comisiei dintr-o împrejurare mai presus de voința părților (socotim că acest motiv este cel mai frecvent); cînd un membru al comisiei, martor sau expert a fost condamnat irevocabil pentru o infracțiune privitoare la pricină; în dispozitivul hotărârii există prevederi contrare ce nu se pot aduce la îndeplinire; în cazul cînd comisia s-a pronunțat asupra unor lucruri care nu s-au cerut, sau nu s-a pronunțat asupra unui lucru cerut, ori s-a dat mai mult decît s-a cerut.

Termenul pentru introducerea cererii de revizuire este de o lună și începe să curgă:

— de la comunicarea hotărârii definitive a comisiei de judecată, în cazurile cînd: dispozitivul acesteia cuprinde prevederi potrivnice ce nu pot fi îndeplinite; cînd comisia a pronunțat asupra unui lucru care nu s-a cerut, nu a pronunțat asupra unui lucru cerut ori s-a dat mai mult decît s-a cerut;

— din ziua în care partea a luat cunoștință de hotărârea definitivă a instanței penale de condamnare a membrului comisiei, martorului sau expertului sau de hotărârea care a declarat falsitatea înscrisurilor folosite în litigiul de muncă în fața comisiei;

— din ziua în care s-a descoperit înscrisul reținut de partea potrivnică.

Termenul este de 15 zile și se socotește de la data începerii împiedicării, în cazul cînd persoana încadrată a fost împiedicată să se înfățișeze la judecată și să înfățișeze comisia despre aceasta, dintr-o împrejurare mai

presus de voința sa. Legea (art. 322 Cod. pr. civ.) cere îndeplinirea cumulativă a condițiilor: imposibilitatea prezentării precum și înștiințarea comisiei. Numai dacă litigiul a fost judecat de comisie iar partea absentă a îndeplinit ambele condiții, are deschis calea revizuirii.

Hotărârea comisiei de judecată dată în urma revizuirii este supusă aceluiași căi de atac ca și hotărârea inițială a cărei revizuire a fost cerută.

dr. C. JORNESCU

Contabilitate — financiar

Urmărirea unor datorii pe cale notarială

Pentru degrevarea instanțelor judecătorești de unele litigii patrimoniale, pentru simplificarea recuperării unor debite de către organizațiile socialiste sau obștești sau chiar de persoane fizice, s-a instituit posibilitatea urmării unor datorii de către persoanele fizice sau juridice, împotriva debitorilor răi platnici, pe cale notarială. Astfel, prin Decretul nr. 387/1952, modificat ulterior și republicat în 1959, s-a prevăzut posibilitatea urmării silite a unor debite, neachitate la termenul scadent, prin emiterea titlului executor notarial.

Prin această procedură s-a permis creditorului să obțină, în cazurile nominalizate în decret, realizarea mai rapidă a creanței sale, fără un prealabil proces judiciar. De menționat că urmărirea pe cale notarială se referă numai la datorii bănești și este facultativă. Creditorul poate folosi, la liberă alegere, orice altă procedură prevăzută de lege, fără a avea obligația de a folosi numai calea notarială.

Cazurile în care se poate solicita emiterea titlului executoriu notarial sînt următoarele:

— chirii pentru suprafețe locative cu orice destinație;

— taxe pentru apă, canal, guno menajer, energie electrică, gaze naturale, cît și sume reprezentînd alte obligații locative, cu excepția sumelor ce reprezintă cheltuielile pe care chiriașii le pot face, după lege, în contul proprietarilor;

— sume care reprezintă costul pentru repararea stricăciunilor produse de locatari din vina acestora, dacă nu depășesc 200 lei;

— cota parte din costul reparațiilor capitale sau de calorifer, avansată potrivit dispozițiilor legale privitoare la autorizarea comitetelor executive ale sfaturilor populare de a încuviința avansarea de către organele de administrare a clădirilor proprietatea statului a sumelor necesare reparațiilor capitale sau de calorifer, la clădirile cu mai multe apartamente din care parte sînt proprietate a statului și parte proprietate particulară;

— restanțe de onorarii către birourile colective de asistență juridică ale colegiilor de avocați;

— împrumuturi acordate de casele de ajutor reciproc;

— avansuri spre decontare nejustificate de către angajați — dacă aceștia nu mai sînt în serviciul organizației socialiste de la care au primit aceste avansuri, sau sumele plătite angajaților din eroare;

— valoarea materialelor predate de unitățile cooperatiste meșteșugarilor cooperatori care lucrează la domiciliul lor și nerestituite de către aceștia;

— valoarea bunurilor nerestituite bibliotecilor, organizațiilor culturale sau sportive ;

— sumele de bani provenite din orice altă creanță, dacă nu depășesc 500 lei și sint constatate prin inscripții care emană de la debitor sau de la organizația socialistă creditoare.

Urmărirea acestor datorii se va putea face oricând, dar în măsura în care dreptul la acțiune nu este prescris. Termenul de prescripție este termenul de drept comun prevăzut în Decretul nr. 167/1958, cu excepția sumelor datorate persoanelor particulare, cind urmărirea pe cale notarială se poate face numai dacă nu a trecut un an de la data expirării termenului de plată al datoriei.

Rezultă deci că organizațiile socialiste beneficiază de termenul general de prescripție, care, conf. art. 3 din Decretul 167/1958 este de trei ani. Creditorii persoane fizice, în cazul depășirii termenului de un an menționat mai sus, au posibilitatea să urmărească datoriile neachitate, în conformitate cu normele Codului de procedură civilă.

Notarul de stat are și obligația de a verifica dacă creanța este ajunsă la scadență, dacă este certă și lichidă. Codul de procedură civilă, în art. 379 alin. 1 prevede că nici o urmărire asupra bunurilor mobile nu poate avea loc decit în virtutea unui titlu executor sau a unei hotărâri judecătorești și numai pentru o datorie certă și lichidă.

O creanță a ajuns la scadență atunci cind nu a fost achitată la termen. Numai datoriile ajunse la scadență (neachitate în termen) pot forma obiectul unui titlu executoriu notarial.

Creanța este certă cind existența ei rezultă din însuși actul de creanță sau din alte acte emanate ori recunoscute de debitor, astfel încit existența ei este dovedită în mod neîndoielnic (alin. 3 art. 379 C. pr. civ.).

Creanța este lichidă atunci cind cîtimea (valoarea, cuantumul) ei este determinată cu ajutorul altor acte sau împrejurări emanate de la debitor sau recunoscute de dînsul (alin. 4 art. 379 C. pr. civ.).

Eliberarea titlului executoriu notarial mai este condiționat și de faptul dacă asupra datoriei există sau nu un litigiu pendent pe rolul instanței judecătorești sau al comisiei de judecată. Existența unui litigiu asupra sumei datorate împiedică notariatul de stat în eliberarea titlului executor. Nimic nu împiedică însă pe creditor să renunțe la acțiunea sa și să solicite notariatului de stat eliberarea titlului executor.

Înainte de a solicita eliberarea titlului executor, creditorul este obligat să suneze în scris pe debitor să achite sumele datorate, în termen de 10 zile de la data comunicării somației, cu mențiunea că dacă nici în acest termen datoriile nu vor fi achitate, se va cere notariatului de stat eliberarea titlului executor pentru aceste sume și pe baza acestui titlu se va declanșa procedura executării silite asupra bunurilor debitorului.

Această punere în întirziere a datornicului este obligatorie din două considerente :

— să creeze posibilitatea debitorului pentru achitarea datorțiilor în termen de grație acordat (10 zile) și

— să evite urmărirea prin surprindere a debitorului care, nefiind citat la notariat, ar putea, prin împlinări sau acte să dovedească neîndeplinirea sau îndeplinirea parțială a cererii creditorului.

Somația poate fi trimisă prin agentul judecătoresc sau prin poștă — cu confirmare de primire (A.R.). Fără dovada că somația a fost primită de debitor notariatul nu poate elibera titlul executor. Nesolicitarea titlului notarial de către creditor, în termen de 6 luni de la data comunicării somației, duce la perimarea de drept a somației. În cazul în care creditorul dorește totuși să obțină titlul executor notarial va trebui să facă o nouă somație debitorului.

Competența teritorială a notariatului de stat în eliberarea titlului executoriu notarial este o competență specială, determinată expres fie în funcție de sediul imobilului, cind datorile rezultă din raporturi locative, fie de sediul organizației creditoare sau domiciliul creditorului.

Articolul 3 din sus menționatul decret prevede că pentru datoriile prevăzute la lit. a, b, c și d, mai sus punctate, titlul executoriu notarial se va emite de notariatul de stat în circumscripția căruia este situată clădirea la care se referă datoria. Pentru celelalte datorii enunțate mai sus, titlul executoriu notarial se va emite de notariatul de stat în circumscripția căruia se află domiciliul creditorului sau sediul organizației socialiste creditoare.

Procedura eliberării titlului executor notarial. Dacă în termen de 10 zile, acordat de creditor prin somație, debitorul nu-și achită datoriile, creditorul are posibilitatea să solicite notariatului de stat eliberarea titlului executor notarial.

În cererea sa, creditorul trebuie să indice :

— numele, prenumele și adresa creditorului sau denumirea și sediul organizației socialiste creditoare ;

— numele, prenumele, ocupația, locul de muncă și domiciliul datornicului sau denumirea și sediul organizației socialiste debitoare ;

— suma de plată, inclusiv majorările sau dobinzile legale, și pentru ce anume este ea datorată, perioada de timp pentru care este datorată și termenele în care trebuia achitată ;

— dispozițiile legale pe baza cărora s-a făcut calculul sumelor din care rezultă datoria, dispozițiile legale care prevăd termenele de plată și în genere temeiurile de fapt și de drept ale datoriei ;

— data comunicării somației.

Pentru a se putea verifica temeinicia și legalitatea cererii creditorului, notarul de stat — din oficiu sau la întimpinarea debitorului — este obligat să examineze actele ce atestă datoria, depuse de creditor. De aceea, cererea prin care se solicită titlul executor, întotdeauna trebuie să fie însoțită de : extrasul de conț al datornicului sau orice inscripție doveditoare al datoriei ce se urmărește și copia somației făcută datornicului, certificată de creditor, împreună cu doada comunicării ei debitorului.

Notarul de stat, după ce verifică : competența sa materială și teritorială, natura creanței, dacă este o creanță scadență, certă și lichidă, întimpinarea și actele depuse de debitor, existența sau inexistența unui litigiu asupra sumei, termenul de prescripție, dacă s-a făcut somația prealabilă către debitor și dacă a expirat termenul din somație sau dacă somația nu este perimată, va emite titlul executor solicitat sau va respinge cererea printr-o încheiere motivată, încheiere ce se va comunica debitorului.

Impotriva respingerii cererii de eliberare a titlului executor creditorul, nemulțumit de măsura luată, se poate adresa cu plîngere instanței judecătorești din raza teritorială a notariatului de stat care a dat încheierea de respingere. Plîngerea trebuie făcută în termen de 10 zile de la data comunicării respingerii cererii și poate fi depusă la notariatul de stat care a respins cererea sau direct la judecătoria.

Dacă vreuna din condițiile enunțate nu este îndeplinită sau nu este clară, notarul de stat va chema pe creditor și-i va pune în vedere să-și completeze cererea, să clarifice situațiile incerte sau pe cele invocate de debitor în întîmpinarea sa.

În cazul în care nu sînt obiecțiuni întemeiate din partea datornicului iar cererea creditorului este completă și înțeleasă, în termen de 5 zile, notarul de stat va elibera titlul executor solicitat.

Titlul executor va cuprinde (vezi anexa I) :

— data emiterii titlului executor, denumirea biroului de notariat precum și numele și prenumele notarului de stat care a emis titlul executor ;

— numele, prenumele și adresa creditorului sau denumirea și sediul organizației socialiste creditoare ;

— numele, prenumele, ocupația, locul de muncă și domiciliul datornicului sau denumirea și sediul organizației socialiste debitoare ;

— suma datorată, precum și cheltuielile de taxe și timbru pricnuite de pornirea procedurii de urmărire silită.

Punerea în executare a titlului notarial se face prin executorul judecătoresc de la instanța judecătorească în raza căreia se află domiciliul debitorului sau sediul organizației socialiste debitoare.

Pentru o creanță a unei instituții bugetare titlul executor se pune în executare prin organul financiar al comitetului sau biroului executiv al consiliului popular al localității în care domiciliază debitorul.

Dacă executarea se face pe cale de poprire, executorul judecătoresc va înființa în mod direct poprirea prin comunicarea ei terțului poprit, înștiințînd de aceasta și pe debitor. Poprirea nu este supusă validării, cu excepția cazului în care terțul poprit declară executorului judecătoresc că nu are la dispoziție sume de bani datornicului sau în cazul în care el consimțea suma urmărită în termenul legal.

În termen de 5 zile de la înființarea popririi sau de la scadența datoriei, dacă aceasta urmează după data înființării popririi, se consimțea suma de bani, recipisa se păstrează executorului judecătoresc care va lua măsura necesară pentru îndestularea creditorului.

Impotriva titlului executor notarial debitorul nemulțumit de emiterea titlului are deschisă calea acțiunii în anulare la instanța judecătorească, singurul organ competent să anuleze activitatea notarială.

Acțiunea în anulare trebuie introdusă în termenul general de prescripție de trei ani. După părerea noastră, acest termen trebuie să fie calculat de la data emiterii titlului notarial pentru că debitorul, chiar dacă nu a fost înțeles de notariat la data emiterii titlului, a avut cunoștință de emiterea lui prin somația făcută de creditor. Acțiunea în anulare trebuie introdusă numai de debitor personal sau prin reprezentantul său și numai la judecătoria din raza teritorială a notariatului ce a emis titlul executor.

Debitorul mai poate folosi și contestația la executare dar aceasta numai referitor la măsurile de executare propriuzisă. Contestația în executare, ce se judecă după regulile de drept comun — ca și acțiunea în anulare — poate fi introdusă numai pînă la ultimul termen de executare. Competența diferă — față de acțiunea în anulare — competență fiind judecătoria locului unde se face executarea silită și nu cea din circumscripția teritorială a notariatului de stat ce a emis titlul executor.

În ambele situații, debitorul poate cere suspendarea executării silită, măsură pe care instanța o poate admite sau respinge, cu sau fără obligația debitorului de a depune o cauciune, pînă la soluționarea acțiunii în anulare sau a contestației la executare.

Dacă executarea silită s-a efectuat dar titlul executor notarial a fost anulat, creditorul va trebui să restituie datornicului tot ce a luat de la acesta, să întoarcă executarea. Dacă a primit bunuri pe care între timp le-a valorificat va trebui să întoarcă contravaloarea acestora. Bunurile sau sumele de bani primite se vor restitui cel mai tirziu în termen de 10 zile de la data pronunțării hotărîrii judecătorești.

În încheiere precizăm că notarul de stat nu poate acorda scutiri sau eșalonări de plată. În cererea sa creditorul la creanța existentă poate și este indicat să adauge și sumele ocazionate cu formele de executare cum și taxa de timbru notarială.

Pentru eliberarea titlului executor se plătește o taxă de 1% dar nu mai puțin de 5 lei. Plata taxei notariale se face anticipat și integral.

Scariat CIUDOESCU

REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMANIA

NOTARIATUL DE STAT.

JUDEȚUL

TITLUL EXECUTOR NR.

Astăzi, ziua . . . luna anul 198 .. la cererea creditorului

cu sediul în

Subsemnatul notar de stat, văzînd că s-au îndeplinit condițiile prevăzute de Decretul nr. 387/1952, cu modificările ulterioare, eliberez prezentul titlu executor împotriva debitorului domiciliat în

.

salariat la

cu sediul în

pentru suma totală de lei

din care : sumă datorată, reprezentînd

. majorări și dobinzi legale ;

. cheltuieli postale, taxa pentru elib. titlului.

Notar de stat,

DOUĂ LUCRĂRI CARE NU POT LIPSI DE PE BIROUL DVS.!

PROBLEME ECONOMICO-JURIDICE ALE CONSILIILOR POPULARE

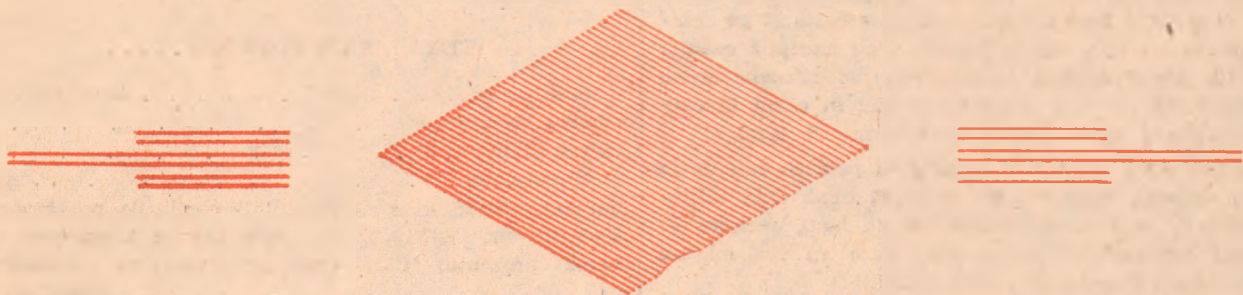
din cuprins :

- Organizare, funcționare
- Bugetul local
- Actele administrative, notariale și juridic-
ționale
- Activitatea de stare civilă, tutelară și de
asistență socială
- Sistemizarea teritoriului – gospodărire co-
munală
- Agricultură – silvicultură
- Organizarea activității de industrie mică și
de comercializare a produselor
- Funcționarea asociațiilor de locatari
- Obligațiile de plată a locatarilor pentru
cheltuielile comune
- Gestionarea, evidența și controlul gestiu-
nilor

JURISDICȚIA MUNCII – CONSILIILE DE JUDECATĂ

din cuprins :

- Principiile înlăptuirii jurisdicției muncii
- Organe administrative cu competență de
jurisdicție a muncii
- Comisii de judecată – organizare – func-
ționare
- Competența și procedura de soluționare de
cătrel comisii a litigiilor de muncă
- Judecarea unor abateri și infracțiuni – îm-
păciuirea
- Judecarea unor litigii patrimoniale
- Instanțele judiciare ca organe de jurisdicție
a muncii
- Curtea Superioară de Control Financiar –
atribuții jurisdicționale
- Executarea hotărârilor

Abonamentele se pot face direct la redacție, prin virament (sau man-
dat poștal) pe adresa I.S.I.A.P. (Intreprinderea de stat pentru imprimate
și administrarea publicațiilor), Piața Șcintei, 1, cont nr. 65 51 502 28
B.N.R.S.R. – Filiala sector I, București, costul unei lucrări fiind de 20 lei.

Lucrările se vor difuza numai abonaților I

